

Cynllun llesiant drafft BGC Castell-nedd Port Talbot

Cyngor gan Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

30 Tachwedd 2022

Diolch am gymryd yr amser i gwrdd â ni yn rheolaidd yn ystod y cyfnod cyngor statudol o 14 wythnos. Rydym wedi gweld y cyfarfodydd yn ddefnyddiol ac yn llawn gwybodaeth a gobeithio bod ein cyngor, cefnogaeth ac adborth ar hyd y ffordd wedi bod o gymorth i chi.

Sbardunwyd y cyfnod cyngor statudol gyda'n swyddfa ym mis Gorffennaf 2022, a rhannwyd eich cynllun llesiant drafft â ni ar 23 Tachwedd 2022. Er ei bod yn hwyrach na'r disgwyl, rydym yn gwerthfawrogi o'n trafodaethau y gwaith sydd wedi bod yn mynd rhagddo i symud yr amcanion a'r camau ymlaen.

Fel y nodir, mae'r cynllun drafft a rannwyd gyda ni ym mis Tachwedd 2022 ar ffurf 'drafft', gyda llawer o adrannau â gwybodaeth ar goll neu anghyflawn. Fodd bynnag, rydym wedi cyfarfod yn rheolaidd ac mae'r holl amcanion a chamau drafft wedi'u cynnwys, gan ein galluogi i ddarparu ein cyngor. Mae hyn wedi'i nodi isod mewn perthynas â 1) sylwadau cyffredinol, 2) y pum ffordd o weithio a 3) eich amcanion llesiant drafft.

1 Sylwadau cyffredinol

Strwythur a chynllun

Fel y nodir, mae'r strwythur drafft yn edrych yn syml ac yn hawdd ei ddilyn. Mae'n dda, at ddibenion cyfathrebu â thrigolion lleol a phartion eraill â diddordeb, fod y drafft yn helpu i egluro prosesau'r cynllun, yn gwneud cysylltiadau clir â'r asesiad llesiant ac yn amlygu aelodau'r BGC ac ati – mae hyn yn helpu i wella tryloywder y BGC a'r cychoedd statudol. Rydym hefyd yn nodi o'n sgysiau eich bod am i'r cynllun fod yn gryno.

Mae'n wych gweld bod y cynllun drafft yn cynnwys adran sy'n canolbwyntio ar fyfrio, o'r enw ar hyn o bryd 'Amcanion llesiant blaenorol/myfrio ar y cynllun'. Mae hyn yn amlygu nifer y cyflawniadau dros y 5 mlynedd diwethaf a bod perthnasoedd cryfach wedi datblygu. Mae hefyd yn ddefnyddiol gweld y myfyrdod ar sut y datblygwyd eich asesiad llesiant.

Gan adeiladu ar hyn, byddai'r cynllun drafft yn cael ei gryfhau pe gallai'r adlewyrchiad gynnwys rhai enghreifftiau penodol o'r hyn y mae'r BGC fwyaf balch ohono a/neu y mae wedi'i gyflawni hyd yma. Er enghraifft, mae BGC Bro Morgannwg wedi cynnwys pennod yn ei gynllun drafft o'r enw '[Beth rydym wedi'i gyflawni](#)' sy'n rhestru enghreifftiau o gynnydd, gyda rhai ohonynt wedi'u hypergysylltu gan alluogi darllenwyr i ddarganfod mwy.

Gosod amcanion a chamau

Er ein bod yn gwerthfawrogi bod cytuno ar eiriad terfynol y camau yn her i bob BGC, mae rhai o'r camau'n weddol amwys fel y nodir. Ac er eu bod yn tynnu sylw at feysydd cryf i dargedu camau gweithredu o bosibl, mae'n parhau i fod yn aneglur beth yn union y gallai'r BGC fod yn bwriadu ei wneud a gyda phwy y mae'n bwriadu gweithio. I amlygu ychydig o enghreifftiau:

- Beth yw'r camau gweithredu posibl y gallai'r BGC fod yn edrych arnynt: 'Sicrhau pan fydd ein plant ieuengaf yn dechrau'r ysgol eu bod yn hyderus ac yn barod i ddysgu' (cam dau, amcan un)?

- A yw'r BGC yn glir ynghylch pa feysydd ymyrraeth posibl y gallai fod i helpu i gyflawni cynnydd yn erbyn cam un o dan amcan tri? Fe'i geirir fel: 'Cymerwch gamau ar y cyd i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd (addasu a lliniaru)' heb unrhyw arwydd (ar hyn o bryd) beth allai'r cam hwn fod nac ym mha faes y gellir ei gymryd.
- A yw'r BGC yn glir ynghylch sut y byddai'n helpu 'Cefnogi mwy o bobl i gael mynediad at gyfleoedd prentisiaeth, hyfforddeiaeth a lleoliadau gwaith yn yr ardal leol' a phwy y gallai fod yn gweithio gyda nhw i gyflawni hyn, e.e. Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol, Prifysgolion, busnes lleol? (cam dau, amcan pedwar).

Fel yr ydym wedi'i drafod yn ein cyfarfodydd, bydd angen rhywfaint o hyblygrwydd yng ngeiriad eich camau i sicrhau bod eich cynllun llesiant yn gallu hyblyg ac addasu i newid. Fodd bynnag, rydym yn argymhell y dylid rhoi ystyriaeth bellach i p'un a allai'r camau gweithredu penodol y mae'r BGC yn eu cynnig gael eu gwneud yn fwy eglur yn y cynllun terfynol ac rydym yn eich annog i sicrhau bod eich holl gamau'n rhai CAMPUS (Cyraeddadwy, Amser wedi'i Bennu, Mesuradwy, Penodol, Uchelgeisiol a Synhwyrol)

Gellir cynnwys rhywfaint o'r manylion hyn yn y testun ategol yn y cynllun terfynol ac mae un Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi nodi hyn fel 'Beth y gallem ei wneud...' o dan ei amcanion a'i gamau. Bydd yr ymgynghoriad cyhoeddus ar eich cynllun drafft hefyd yn gyfle da i fireinio eich gwaith hyd yn hyn ymhellach drwy gynnwys ac ymgynghori, yn ogystal â meithrin consensws ynghylch y cynllun drafft.

Gwerth ychwanegol ac ychwanegedd

Byddai'n ddefnyddiol deall a yw'r BGC yn glir ynghylch y camau y mae'r BGC yn teimlo ei fod yn 'ychwanegu gwerth', a'r camau y gallai aelod-sefydliadau fod yn arwain arnynt eisoes. Mae hyn yn rhywbeth yr ydym wedi'i drafod gyda phob BGC ac yn ein cyfarfodydd diweddar.

Mae pwyntiau allweddol eraill i bob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus eu hystyried yn cynnwys: lefel yr uchelgais yn eu cynlluniau drafft a mynegi sut y bydd y cynllunio a'r camau gweithredu ar y cyd sy'n cael eu cymryd nawr yn wahanol i'r hyn a wnaed o'r blaen. I rannu enghraifft o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus arall, mae BGCau Wrecsam a Sir y Fflint wedi amlinellu'r hyn y maent yn ei weld fel yr 'hud BGC' sydd iddynt hwy yn golygu ymrwymiad ar y cyd i brofi syniadau (cymryd dull systemau), herio effeithiau, dadwneud rhwystrau a galluogi cyd-gynhyrchu gyda'u cymunedau.

Mesur cynnydd

Mae'r cynllun drafft a rannwyd gyda ni yn dweud *"Yn ein Cynllun terfynol, i'w gyhoeddi ym mis Mai 2023, byddwn yn darparu mwy o wybodaeth am ein graddfeydd amser ar gyfer y gwaith hwn a sut y byddwn yn mesur ein cynnydd"* ac mae hefyd yn awgrymu y gellir cynnwys strwythur llywodraethu / fframwaith gwerthuso - rhywbeth y byddem yn ei annog.

Fe nodom hefyd o'r ddogfen 'Myfyrio ar Amcanion Llesiant BGC CNPT 2018-23' a rannwyd gyda ni ym mis Tachwedd 2022 ei bod yn tynnu sylw at yr angen am weledigaeth a chynllun gwaith clir, gan gynnwys camau gweithredu wedi'u hamseru a chanlyniadau mesuradwy i sicrhau, os oes yn newid mewn arweinyddiaeth, mae'r nodau'n parhau'n glir ac yn cael eu cefnogi gan yr aelodau (argymhelliad 2).

Yn ein cyfarfodydd, rydym wedi trafod yr her o ddangos effaith ac asesu cynnydd gan y teimlwyd bod hwn yn faes i'w wella yn yr ail gynllun llesiant. Fe wnaethom hefyd nodi eich cwestiwn ynghylch a allai cam ganolbwyntio'n benodol ar fesur perfformiad / cynnydd.

Mae hwn yn bwnc sy'n cael ei godi gan BGCau eraill rydym yn gweithio gyda nhw ac rydym yn bwriadu ei drafod yn fanylach gyda Llywodraeth Cymru i archwilio pa gymorth a chyingor y gellir eu darparu. Yn y cyfamser, gallai'r BGC archwilio sefydlu nodau a cherrig milltir a rennir ar gyfer oes y cynllun llesiant a thu hwnt. Mae [cerrig milltir cenedlaethol Llywodraeth Cymru](#) yn fan cychwyn da ar gyfer helpu'r BGC i ddiffinio beth allai llwyddiant fod yn eich ardal ymhen pum, deg, pymtheg a phum mlynedd ar hugain.

Gall gosod amserlenni gwahanol o fewn y cynllun fod yn ffordd ddefnyddiol o fod yn gliriach ar y camau gweithredu a'r canlyniadau yr ydych yn ceisio'u cyflawni yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy. Er enghraifft, efallai y byddwch yn canolbwyntio ar gamau penodol am gyfnod cyfyngedig, y gellir eu hehangu os bydd gwerthusiad yn ystyried bod cynnydd yn cael ei wneud. Yn yr un modd, os nad oes cynnydd yn cael ei wneud, gallwch archwilio'r rhesymau am hyn ac unrhyw rwystrau neu densiynau a all fodoli, ac unrhyw gamau y gallwch eu cymryd i gael gwared arnynt. Trwy ein sgysiaau gyda BGCau eraill, rydym yn gweld rhai yn mabwysiadu'r dull hwn.

Efallai y byddwch hefyd am geisio cefnogaeth sefydliadau a rhwydweithiau eraill sy'n gweithio yn y maes hwn. Er enghraifft, sefydliadau fel Data Cymru, y Ganolfan Lleoedd Llewyrchus, Ymddiriedolaeth Carnegie, Canolfannau What Works, academia ehangach ac ati.

Cysoni ag amcanion llesiant yr awdurdod lleol

Rydym yn nodi bod yr amcanion llesiant drafft yn cyd-fynd â / yn seiliedig ar amcanion llesiant yr Awdurdod Lleol. Y rhesymeg a ddarperir yn y cynllun drafft yw "*symud ymlaen mewn ffordd effeithlon a darparu gwerth ychwanegol trosfwaol fel BGC.*" Mae o leiaf un Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus arall yng Nghymru hefyd wedi mabwysiadu'r dull hwn.

2 Y pum ffordd o weithio

Rydym yn atgoffa BGCau y bydd y graddau y maent yn llwyddo i gyflawni'r camau gweithredu sydd wedi'u cynnwys yn eu cynlluniau llesiant yn dibynnu i raddau helaeth ar y graddau y maent yn cymhwyso'r pum ffordd o weithio. Er ei fod yn anghyflawn ar hyn o bryd, mae'n gadarnhaol gweld bod y cynllun yn bwriadu cynnwys disgrifiadau yn erbyn y pum ffordd o weithio yn erbyn pob un o'r pedwar amcan llesiant.

Ymglyfraniad

Yn ein cyfarfodydd yn ystod y cyfnod cyngor statudol, mae pwysigrwydd cyfranogiad wedi cael ei drafod yn helaeth. Roedd yn ddefnyddiol i ni ddeall y bwriad i weithio gyda rhai grwpiau i gael mewnbwn i'r camau drafft, y gymuned ymarfer yn yr ardal, yr awydd i fynd y tu hwnt i ofynion sylfaenol yr ymgynghoriad cyhoeddus ar y cynllun llesiant, a hynny bydd fforymau lleol yn chwarae rhan wrth rannu'r ymgynghoriad â'u grwpiau.

Rydym hefyd yn nodi bod pwysigrwydd cynnwys ac ymgysylltu â'r cyhoedd yn cael ei adlewyrchu yn argymhelliad cyntaf eich dogfen 'Myfyrio ar Amcanion Llesiant BGC CNPT 2018-23', a rannwyd gyda ni ym mis Tachwedd 2022.

Yn y cynllun drafft a rennir gyda ni, amcan dau yw'r unig amcan gyda thestun wedi'i gwblhau i ni seilio ein cyngor arno. Gan ddefnyddio'r enghraifft hon, mae'n dda gweld y testun yn y tabl ffyrdd o

weithio yn amlygu rôl bwysig cynnwys a chydgyhyrchu: *“Yn ganolog i’r camau hyn mae ymrwymiad i gydgyhyrchu trwy weithio gyda phobl sydd wedi cael profiad byw a’r rhai sydd darparu gwasanaethau rheng flaen.”*

Bydd cyfranogiad cryf hefyd yn bwysig o ran rhai o’ch camau eraill, megis yr ail gam o dan amcan llesiant tri i ‘*Annog ymgysylltiad a chyfranogiad mewn gweithgareddau diwylliannol a dathlu a chadw ein hasedau diwylliannol*’ a cham dau o dan amcan llesiant dau sy’n nodi: *“Trwy weithio’n agos gyda’n trigolion a’n cymunedau byddwn yn gallu nodi lle mae unrhyw un yn cael ei adael ar ôl neu’n methu â chael y cymorth sydd ei angen arnynt...”*

Er mwyn helpu eich BGC i hwyluso sgysiau am lesiant, rydym yn atgoffa pob BGC bod symud tuag at ffordd fwy cydgyhyrchiol o weithio yn cael ei ystyried yn arfer da a’n cyngor yw sicrhau bod y BGC yn gwbl ymrwymedig i’r ffordd hon o weithio i helpu i ysgogi newid yn eich maes a dangos y manteision o wneud hynny.

Mae ymarfer cynnwys a chydgyhyrchu yn ffyrdd o weithio sy’n gofyn am sgiliau penodol ac mae buddsoddiad amser ac adnoddau i staff ddatblygu’r sgiliau hyn yn hanfodol. Mae cael mynediad at yr hyfforddiant a’r cymorth angenrheidiol ar y cyd yn fuddiol o ran ymrwymiad a chost. Os nad yw eisoes, rydym yn annog eich BGC i fuddsoddi mewn ymuno â fforymau rhanbarthol a chenedlaethol i rannu arfer, gweithio trwy heriau mewn partneriaeth â BGCau eraill ac i ddysgu oddi wrth eich gilydd.

Rydym yn annog BGCau i gynnal ymarfer i nodi’r unigolion a’r grwpiau sydd yn y sefyllfa orau i gynnwys cymunedau penodol yn y broses cynllunio llesiant. Rydym hefyd yn eich annog i gynnwys eich sefydliadau sector gwirfoddol lleol yn y gwaith hwn, lle mae’n debygol y bydd llawer iawn o enghreifftiau o berthnasoedd ymroddedig rhwng cymunedau ‘anodd eu cyrraedd’ a’r gwasanaethau y maent wedi’u defnyddio.

Nid yw’r sgysiau mwyaf llwyddiannus i ddysgu am sut mae unigolion a chymunedau’n teimlo am lesiant o reidrwydd yn ymwneud â llesiant. Dylai BGCau geisio siarad â chymunedau am yr hyn y maent am siarad amdano a thynnu’r negeseuon llesiant allan, nid y ffordd arall.

Gall [Rhwydwaith Cydgyhyrchu Cymru](#) eich helpu i ddatblygu arfer a dealltwriaeth ac mae’r [Egwyddorion Cenedlaethol ar gyfer Ymgysylltu â’r Cyhoedd yng Nghymru](#) yn gyfres o ddeg egwyddor ar gyfer ymgysylltu â’r cyhoedd a defnyddwyr gwasanaethau. Nod yr egwyddorion yw arwain y ffordd y cynhelir ymgysylltiad er mwyn sicrhau ei fod o ansawdd da, yn agored ac yn gyson. Anogir pob BGC i fabwysiadu’r egwyddorion hyn.

Cydweithio

Mae pwysigrwydd cydweithio yn yr ardal wedi dod i’r amlwg yn ein sgysiau ac mae’n amlwg y bydd llawer o’r camau a amlinellwyd yn gofyn am gydweithio cryf, traws-sector. Er enghraifft, eich cam i *‘Gweithredu ar y cyd i fynd i’r afael â’r argyfwng hinsawdd (addasu a lliniaru)’*.

Rydym yn nodi’r adlewyrchiad yn y cynllun drafft sy’n datgan *“trwy gydweithio’n agosach gallwn wneud y mwyaf o’n hadnoddau a’n heffaith ac rydym wedi ymrwymo i’r dull hwn wrth i ni symud tuag at ein Cynllun newydd ar gyfer yr ardal.”* Ac mae rhoi sicrwydd i’r testun yn y blwch ‘Cydweithio’ o dan amcan dau yn amlygu ymrwymiad i’r *“cydweithredu ehangaf nid yn unig ymhlith sefydliadau BGC”*.

Mae hyn yn dda i'w weld gan na ddylai cydweithredu gael ei gyfyngu i bartneriaid BGC, gan y bydd cynnydd yn erbyn eich camau yn gofyn am ystod eang o bobl (ar draws y sectorau cyhoeddus, preifat a gwirfoddol) i helpu i gyflawni'r newid sydd ei angen i wella llesiant. Weithiau mae gan y 'rhai anarferol' yr atebion gorau i broblemau hirsefydlog.

Bydd hefyd yn bwysig i'ch BGC ystyried amrywiaeth o opsiynau cydweithredol sy'n torri ar draws ffiniau sefydliadol (a sectorau o bosibl) i helpu i gyflawni eich amcanion a sbarduno newid gwirioneddol yn eich maes. Gallai hyn gynnwys cydleoli staff, chwalu strwythurau traddodiadol, trefnu cyfnewid swyddi a secondiadau a chyfuno adnoddau.

Er nad yw hyn wedi codi mewn sgwrs, rydym hefyd yn eich atgoffa bod y canllawiau statudol (SPSF3) yn nodi bod rhaid i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus sicrhau bod Cynghorau Tref a Chymuned yn chwarae rhan lawn yn y broses o nodi amcanion lleol, o ystyried y rhai sy'n bodloni'r meini prawf a nodir yn y Ddeddf bydd yn ofynnol iddynt gymryd pob cam rhesymol tuag at gyflawni'r amcanion lleol hynny. Gall Cynghorau Tref a Chymuned hefyd fod yn fecanwaith defnyddiol ar gyfer cyfranogiad lleol a gweithredu cydweithredol.

Mae'n bosibl y bydd meysydd o fewn eich cynllun hefyd lle y gallai arweinwyr polisi ar draws adrannau Llywodraeth Cymru fod yn awyddus i drafod cyfleoedd ar gyfer ymyriadau rhanbarthol a chenedlaethol, a byddwn yn hapus i helpu i'ch cysylltu chi lle teimlwch y byddai hyn o gymorth.

Integreiddio

Mae'r Ddeddf yn nodi y dylai amcanion llesiant gael eu hintegreiddio, h.y. dylech ystyried sut mae eich amcanion yn effeithio neu sut y gallent effeithio ar bob un o'r nodau llesiant. Mae hyn yn golygu ar gyfer pob amcan y bydd angen i chi ddangos eich bod yn cymryd camau sy'n cynyddu eich cyfraniad i bob un o'r nodau llesiant.

Nodwn fod tudalen 4 o'r cynllun drafft yn anghyflawn ar hyn o bryd ond mae'n cynnwys yr awgrymiadau: *'Sut bydd yr amcanion llesiant yn effeithio ar y Nodau Llesiant?'* ac *'Amcanion Cyswllt a thystiolaeth i'r Saith Nod Llesiant – diagram'*. Bydd yn ddefnyddiol gweld eich meddwl a'ch dealltwriaeth ar hyn, a bydd y cynllun yn cael ei gryfhau os gall ddangos sut y bydd y camau yr ydych yn eu cynnig yn cyfrannu cymaint â phosibl at *holl* nodau llesiant Cymru.

Fel y cynghorwn yn ein sylwadau isod ar eich amcanion llesiant, rydym yn eich annog i ystyried y rhyng-gysylltiadau rhwng eich blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg i helpu i lywio eich penderfyniadau am y camau mwyaf effeithiol a phwy fydd angen eu cynnwys. Er enghraifft, y cyfleoedd i wneud cysylltiadau rhwng eich amcanion llesiant ar yr amgylchedd, yr economi a chymunedau lleol, a rôl diwylliant a'r amgylchedd naturiol wrth wella dechrau pobl mewn bywyd a llesiant.

O'n sgwrsiau, rydym yn deall bod gan y BGC ddealltwriaeth dda o weithgarwch presennol sefydliadau partner. Dylai hyn fod yn eich helpu i ddeall y cyfraniad y gallant fod eisoes yn ei wneud i amcanion a pha mor wahanol y gallai hyn fod yn y dyfodol i helpu eich BGC i ysgogi newid yn yr ardal.

Efallai y byddwch hefyd am ystyried a oes unrhyw rwystrau neu densiynau sy'n bodoli rhwng amcanion sefydliadol yr ardal, a'r camau posibl y gallwch chi (neu eraill) eu cymryd i gael gwared arnynt.

Atal

Mae'n galonogol gweld y testun wedi'i gynnwys yn erbyn 'Atal' ar gyfer eich ail amcan llesiant, sy'n datgan: *"Trwy weithio gyda phobl a chlywed gan y rhai sy'n darparu'r cymorth rheng flaen bydd y BGC yn deall achosion sylfaenol tlodi yn well ac yna bydd mewn sefyllfa well i nodi'r hyn y gall ddylanwadu'n uniongyrchol arno a lle mae angen iddo ddylanwadu ar eraill i weithredu."*

Fel yr ydym wedi'i drafod, bydd bod yn glir ynghylch achosion sylfaenol problemau, yn hytrach na'r symptomau, yn helpu eich BGC i nodi beth yw'r mesurau ataliol mwyaf effeithiol a phryd a ble i ymyrryd. Rydyn ni eisiau gweld BGCau yn archwilio sut maen nhw'n torri cylchoedd ac yn cloddio'n ddyfnach i ddata i ddeall yn well achosion ac effeithiau materion a thueddiadau allweddol er mwyn llywio eich camau.

Dylai eich asesiad llesiant a gyhoeddwyd yn ddiweddar fod yn helpu eich BGC i ddeall yr hyn yr ydych yn ceisio ei atal, ond rydym yn gwerthfawrogi efallai nad ydych yn gwybod y darlun llawn eto, a dyna pam y mae rhywfaint o'ch bwriad i weithio'n agosach gyda chymunedau.

Isod mae diffiniad o atal a allai fod yn ddefnyddiol ar gyfer cyd-destun ac yn eich ffordd o feddwl:

- **Atal sylfaenol (PP)** – Meithrin gwytnwch – creu'r amodau lle na fydd problemau'n codi yn y dyfodol. Agwedd gyffredinol.
- **Atal eilaidd (CP)** – Targedu gweithredu tuag at feysydd lle mae risg uchel o broblem. Dull wedi'i dargedu, sy'n cadarnhau egwyddorion cyffredinoliaeth flaengar*.
- **Atal trydyddol (TP)** – Ymyrryd unwaith y bydd problem, i'w atal rhag gwaethygu a'i atal rhag digwydd eto yn y dyfodol. Dull ymyrryd.
- **Gwariant aciwt (UG)** – Gwariant, sy'n gweithredu i reoli effaith sefyllfa negyddol iawn ond sy'n gwneud ychydig neu ddim byd i atal problemau rhag digwydd yn y dyfodol. Dull adferol.

Hirdymor

Er bod pwysau a heriau sylweddol yn y presennol, megis yr argyfwng costau byw, rydym yn pwysleisio pwysigrwydd BGCau yn archwilio ac yn datblygu atebion tymor hwy sy'n helpu i fynd i'r afael ag achosion sylfaenol a lliniaru effeithiau yn eich cymunedau. Fel y dywed y canllawiau statudol ar gyfer Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (SPSF3) *'Dylid sicrhau'r cydbwysedd cywir rhwng cyflawni yn y tymor byr a gwneud hynny yng nghyd-destun blaenoriaethau ar gyfer y tymor hir.'*

Mae'n dda gweld rhai o'r camau arfaethedig yn edrych ymlaen. Er enghraifft, eich cam i *"Cefnogi mwy o bobl i gyflawni'r cymwysterau lefel angenrheidiol sy'n gysylltiedig â'r sgiliau sydd eu hangen ar gyflogwyr lleol nawr ac yn y dyfodol."* Ac er bod y ffyrdd o weithio blychau testun yn anghyflawn ar gyfer tri o'ch pedwar amcan, nodwn mewn perthynas ag amcan llesiant dau, fod y testun sydd wedi'i gynnwys yn erbyn 'tymor hir' yn nodi: *"Mae yna argyfwng tymor byr a champau sy'n gellir eu cymryd i osgoi mwy o bobl rhag profi argyfwng. Yn y tymor hwy mae angen i'r BGC ddod yn gliriach ynghylch yr ysgogiadau y gall ddylanwadu arnynt i gyfrannu at leihad strwythurol mewn tlodi – bydd hyn yn cynnwys mesurau ataliol ac adweithiol."*

Gall cael gweledigaeth tymor hwy ar gyfer eich maes helpu i fframio eich amcanion a'ch camau yn well. Yn ein cyngor i chi ar eich asesiad llesiant drafft, fe wnaethom amlygu bod y dadansoddiad o dueddiadau'r dyfodol yn gymharol gyfyngedig yn gyffredinol a chynghorwyd y BGC i ystyried beth allai goblygiadau Adroddiad Tueddiadau'r Dyfodol Cymru ei olygu i'ch ardal chi. Mae nodi'r

cysylltiadau a'r goblygiadau posibl rhwng y tueddiadau eang, lefel uchel a'ch cyd-destun lleol yn bwysicach nag erioed i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

Mae eich ymrwymiad arfaethedig i gynnwys a chyd-gynhyrchu hefyd yn gyfle i archwilio rhai o'r tueddiadau hyn yn y dyfodol yn llawnach gyda'r bobl a'r cymunedau a allai gael eu heffeithio fwyaf. Byddai hyn yn helpu i sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed ac yn rhoi gwell dealltwriaeth i'r BGC o'u pryderon a'u blaenoriaethau ar gyfer gweithredu.

Rydym eisoes wedi rhannu'r adroddiad [‘Anghydraddoldeb yng Nghymru’r Dyfodol](#) sy'n amlygu y gallai newid yn yr hinsawdd gynyddu anghydraddoldebau os nad yw'r effeithiau ar wahanol grwpiau mewn cymdeithas yn cael eu hystyried.

Mae ail gam y gwaith hwn bellach wedi'i gwblhau ac mae'n cynnwys adnoddau ac offer i lunwyr polisi weithredu technegau creadigol y dyfodol i gynnwys cymunedau mewn meddwl hirdymor. Mae'r adnoddau ar gael yma:

- [Adroddiad Dulliau Dyfodol Creadigol](#)
- [Storybook](#)

Os ydych chi'n ei chael hi'n anodd defnyddio ac ymgorffori data a gwybodaeth tymor hwy yn eich cynllun drafft, byddem yn eich annog i fyfyrto ar hyn yn eich cynllun a/neu gyda'n swyddfa yn uniongyrchol. Bydd hyn yn ddefnyddiol i'n swyddfa, Llywodraeth Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru ac eraill wrth i ni barhau i gydweithio i helpu i nodi ffyrdd y gallwn gefnogi BGCau (a chyrrff cyhoeddus) dros y pum mlynedd nesaf gyda'r dyfodol a rhagwelediad.

3 Eich amcanion llesiant drafft

Mae llawer o'r adran 'Beth fyddwn ni'n ei wneud' yn y cynllun drafft a rennir gyda ni yn anghyflawn gyda gwybodaeth ar goll a dim ond amcan dau sydd wedi'i lenwi'n llawn (neu bron yn llawn). Mae'n dda gweld y bydd y strwythur yn cynnwys adran ar y cyd-destun a'r pum ffordd o weithio. Yn seiliedig ar yr hyn a rannwyd gyda ni, mae ein cyngor ar eich amcanion isod:

Amcan llesiant un: Pob plentyn yn cael y dechrau gorau mewn bywyd

Rydym yn croesawu ffocws rhai o'r camau o fewn yr amcan hwn ac mae'n galonogol gweld cydnabyddiaeth o lesiant meddyliol a chorfforol.

Gan adeiladu ar y gwaith hyd yma, rydym yn annog y BGC i archwilio'r cysylltiadau posibl rhwng y camau gweithredu arfaethedig o fewn yr amcan hwn a'ch amcanion eraill. Er enghraifft, sut mae'r canlyniadau iechyd yr ydych yn ceisio'u cyflawni o fewn yr amcan hwn o bosibl yn cyd-fynd â'ch uchelgais i gynyddu cyfranogiad diwylliannol? A sut y gallai gwaith i wella mynediad i fannau gwyrdd a glas (gwell) yn yr ardal helpu i gefnogi iechyd corfforol a meddyliol plant, pobl ifanc a phobl eraill sy'n byw yn yr ardal ac yn teithio iddi?

Byddai hefyd yn ddefnyddiol iawn deall gyda phwy y mae'r BGC yn bwriadu gweithio i wneud cynnydd ar y camau hyn, gan y bydd angen dull cydweithredol, integredig cryf ar gyfer yr amcan hwn. Er ein bod yn gwerthfawrogi y bydd llawer o'r gwaith yn cael ei ddatblygu dros y pum mlynedd nesaf (a thu hwnt), gallai'r cynllun terfynol restru partneriaid posibl (a chyfrifoldebau).

Er ein bod yn croesawu nod yr ail gam, llai clir yw sut y gallai'r BGC gyflawni hyn, ac os (er enghraifft) y gellir ei glymu i unrhyw fylchau cyrhaeddiad penodol sy'n unigryw i CNPT a/neu ddarpariaeth gwasanaeth yn yr ardal.

Fel y gwyddoch, rydym wedi rhannu dogfen gyda chi sy'n crynhoi'r argymhellion allweddol o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020. Mae hon wedi'i hatodi eto ochr yn ochr â'r cyngor hwn ac mae'n ddefnyddiol i bob BGC gan ei fod yn amlinellu meysydd posibl ar gyfer gweithredu ar y cyd yn erbyn holl nodau llesiant Cymru a meysydd pwnc penodol megis sgiliau, caffael, iechyd ac ati.

Ar gyfer yr amcan hwn, rydym yn eich cyfeirio at yr argymhellion allweddol yn Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol sy'n ymwneud â 'Cymru Iachach', 'ACEs', 'Cymru Fwy Cyfartal', 'Cymru Ffyniannus' a 'Sgiliau'.

Amcan llesiant dau: Bydd ein holl gymunedau yn ffynnu ac yn gynaliadwy

Mae'n dda gweld y meysydd ffocws o fewn yr amcan hwn a'r bwriad i helpu pobl yn eich cymunedau. Fe wnaethom nodi o'n cyfarfodydd bod rhywfaint o ansicrwydd wedi bod ynghylch pa feysydd i ganolbwyntio arnynt o fewn thema 'cymunedau', a bod y BGC eisiau ychwanegu gwerth, a pheidio â dyblygu'r hyn a allai fod yn mynd rhagddo eisoes.

Gall deall nod llesiant 'Cymru o Gymunedau Cydlynus' yn llawn helpu'r BGC i fod yn glir ynghylch y meysydd a'r pynciau sy'n dod o fewn y maes hwn. Yn fras, mae'r nod yn ymwneud â chreu'r amodau lle gall pobl a chymunedau wneud y pethau sy'n bwysig iddynt, tai, cefnogi cymunedau i fod yn ddiogel ac wedi'u cysylltu'n dda (yn gorfforol ac yn ddigidol), sicrhau bod gan bawb fynediad at wasanaethau allweddol a gwerthfawrogi'r rôl a'r rôl y gall sefydliadau angori cymunedol posibl ei chwarae wrth adeiladu cymunedau cydlynus.

Fel y nodir ar hyn o bryd, mae'r camau o fewn yr amcan yn gymharol gul eu ffocws ac yn canolbwyntio'n gyfan gwbl ar les cymdeithasol. Fel uchod, rydym yn annog y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i ystyried y cysylltiadau posibl â llesiant economaidd, amgylcheddol a diwylliannol a sut y gall hyn helpu i sicrhau'r cyfraniad mwyaf posibl ar draws holl nodau llesiant Cymru.

Bydd 'sut' yr eir i'r afael â'r amcan hwn a'i gamau yn bwysig iawn. Mae'n cynnig cyfle gwych i'r BGC ganolbwyntio ar gamau ataliol i wella llesiant yn yr ardal (cyngor pellach ar 'atal' wedi'i gynnwys uchod) ac mae'n dda gweld y testun yn y tabl ffyrdd o weithio yn amlygu rôl bwysig cyfranogiad a chyd-gynhyrchu.

Bydd ymrwymiad i wreiddio cydgyhyrchu yn helpu'r BGC i ddangos sut mae'n gweithio gyda chymunedau ac yn cydweithio i helpu i nodi atebion sy'n gweithio i bobl yn yr ardal. Dylai hefyd helpu i nodi rhwystrau a wynebir gan grwpiau agored i niwed ar faterion megis allgáu digidol, rhwystrau iaith ac ati.

O'n trafodaethau, rydym yn deall bod y BGC wedi cymryd rhan mewn sesiwn 3 Gorwelion (dyfodol) a oedd yn canolbwyntio ar gostau byw ym mis Hydref 2022. Byddai'n ddefnyddiol deall beth oedd rhai o'r negeseuon allweddol o'r gweithdy hwn, ac a oes unrhyw gamau gweithredu neu mae argymhellion yn cael eu datblygu.

Mae'r Comisiynydd hefyd wedi galw am weithredu mwy pwrpasol nawr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol yn ei phapur a gyhoeddwyd yn ddiweddar '[Costau Byw: nawr ac yn y dyfodol.](#)' Er nad yw rhai o'r penderfyniadau polisi hyn o fewn cylch gorchwyl y BGC, byddem yn eich annog ystyried beth sy'n bosibl a phŵer y BGC i eirioli i Lywodraeth Cymru (ac eraill) ar newid polisi a fyddai o fudd i'ch cymunedau yn ystod yr argyfwng hwn.

Er ei fod yn ystyrllon, nid yw'r trydydd cam yn glir i unrhyw un nad yw'n gwybod nac yn deall cyddestun y gwaith gyda Sefydliad Bevan. Rydym yn argymhell bod hyn yn cael ei fframio'n well i adlewyrchu'r hyn yn benodol y mae'r BGC yn ceisio'i gyflawni.

Ar gyfer yr amcan hwn, rydym yn eich cyfeirio at yr argymhellion allweddol yn Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol sy'n ymwneud â 'Cymru Fwy Cyfartal' a 'Cymru o Gymunedau Cydlynus'.

Amcan llesiant tri: Gall cenedlaethau'r dyfodol fwynhau ein hamgylchedd, diwylliant a threftadaeth leol

Mae'n gadarnhaol gweld yr amcan hwn yn ceisio dwyn ynghyd nodau'r BGC mewn perthynas â'r amgylchedd a diwylliant. Gan adeiladu ar hyn, byddai'r cynllun yn cael ei gryfhau pe gellid darparu rhagor o wybodaeth am yr hyn y gallai'r camau gweithredu a'r gweithgareddau posibl ei olygu ar gyfer y camau. Er enghraifft, a yw gweithredu yng nghanam un wedi'i dargedu at leihau allyriadau, ynni adnewyddadwy, rheoli tir, caffael, teithio llesol neu rywbeth arall? Rydym yn eich annog i ystyried beth yn union y mae'r BGC yn bwriadu ei wneud ac ymgorffori hyn yn y geiriad a/neu'r blwch gwybodaeth bellach yn y cynllun.

Nid yw'r Gymraeg yn nodwedd arbennig o gryf yn y cynllun drafft ond mae cyfleoedd iddi gael ei hyrwyddo trwy weithgareddau'r BGC megis y gwaith ar sgiliau a phrentisiaethau, gweithgareddau diwylliannol a chymalau o fewn cytundebau caffael (er enghraifft). Ynglwm wrth y cyngor hwn er gwybodaeth i chi mae adnodd Comisiynydd y Gymraeg 'Ystyried y Gymraeg yn y Cynlluniau Llesiant Lleol' a gobeithiwn y bydd yn ddefnyddiol i chi.

Efallai yr hoffech chi hefyd archwilio rhai o'r ffyrdd y gallech chi annog mwy o gyfranogiad yn y gweithgareddau rydych chi'n eu hamlinellu gan ystyried yr argyfwng costau byw. Er enghraifft, archwilio syniadau a allai helpu i ddarparu mynediad teg i bobl yn eich cymunedau lleol, yn enwedig y rhai sy'n cael eu taro galetaf.

Bydd deall rhai o'r argymhellion mwyaf perthnasol yn Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol yn ddefnyddiol ar gyfer yr amcan hwn ac rydym yn argymhell eich bod yn ystyried yr argymhellion a nodir yn y penodau a ganlyn: 'Cymru Lewyrchus', 'Cymru Gydnerth', 'Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu' a 'Cymru sy'n Gyfrifol yn Fyd-eang'.

Rydym hefyd wedi rhannu papur byr Cyfoeth Naturiol Cymru gyda chi sy'n cynnwys syniadau ar gyfer meysydd gweithredu cydweithredol, wedi'u targedu.

Amcan llesiant pedwar: Mae mwy o swyddi gwyrdd, diogel sy'n talu'n dda ac mae sgiliau ar draws yr ardal yn cael eu gwella

Rydym yn croesawu ffocws ac uchelgais yr amcan llesiant hwn. Roedd hefyd yn wych clywed o'n cyfarfodydd bod fforwm economaidd lleol yr ardal wedi bod yn edrych ar fater newid hinsawdd a bod y BGC yn awyddus i gynnwys ffocws cryf ar sgiliau, caffael a phrentisiaethau o ystyried rhai o'r buddsoddiadau presennol a phosibl yn yr ardal.

Fel uchod, mae cysylltiadau cryf rhwng rhai o'r camau a amlinellir yma ar sgiliau, ffyniant a'r economi leol, a'ch camau arfaethedig o dan y tri amcan llesiant arall. Er enghraifft, y camau yr ydych yn bwriadu eu cymryd i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur, cymorth i'r rhai sy'n gadael yr ysgol a chymunedau ffyniannus a chynaliadwy.

Rydym yn eich annog i ystyried y cysylltiadau ar draws eich amcanion a sut y gallai rhai o'r ffyrddiau gwaith arfaethedig a amlinellwyd yn eich cynllun drafft ddod ynghyd i sicrhau bod camau gweithredu wedi'u targedu, yn integredig ac yn ychwanegu gwerth. Er bod yr amcan yn cynnwys cyfeiriad at swyddi 'gwyrdd', gellid hefyd ymgorffori'r agwedd hon yn well yng ngeiriad rhai o'r camau.

Mae caffael a'r economi sylfaenol wedi codi yn ein sgysiau ac mae'n gadarnhaol gweld awgrym o'r meysydd hyn yng ngeiriad eich camau drafft. Ein cyngor trosfwaol ar gamau sy'n ymwneud â chaffael yw sicrhau eu bod yn CAMPUS. Byddem hefyd yn eich annog i ddechrau diffinio arfer da yn y maes hwn ac ystyried sut beth fyddai llwyddiant i'r BGC yn y maes hwn. Mae ein [Hadroddiad Caffael a datganiad Polisi Caffael Cymru](#) yn adnoddau defnyddiol.

Mae cyfleoedd i ystyried adeiladu cyfoeth cymunedol a sut y gallai caffael yn unol â'r Ddeddf, fel yr amlinellir yn [Taith i Gymru lewyrchus](#), gyfrannu at waith gweddus, cymdeithas carbon isel, eich economi leol, sgiliau ar gyfer y dyfodol ac effeithlonrwydd adnoddau (economi gylchol). Gallai hyn helpu i leihau rhywfaint o'r pwysau costau byw a drafodwyd a gellid gwneud cysylltiadau â'ch ail amcan ar gefnogi cymunedau i fod yn ffyniannus a chynaliadwy.

Fel uchod, po fwyaf y caiff y ffyrdd o weithio eu cymhwyso, y mwyaf y gellid ei gyflawni. Er enghraifft: cynnwys cyflenwyr, y gymuned, y trydydd sector a rhwydweithiau caffael ac ati yn eich gwaith; cydweithio â'ch Partneriaeth Sgiliau Ranbarthol a Bargen Ddinesig Bae Abertawe, Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus eraill a chyrrff cyhoeddus (cytundebau partneriaeth ar y cyd, fframweithiau rhanbarthol); ac integreiddio rhwng y gwahanol dimau mewnol - cynllunio comisiynu, caffael a rheoli contractau.

Ar gyfer yr amcan hwn, rydym yn eich cyfeirio at yr argymhellion allweddol yn Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol sy'n ymwneud â: 'Cymru lewyrchus', 'Cymru o Gymunedau Cydlynus', 'Sgiliau' a 'Chaffael'.

Hefyd yn berthnasol i'r amcan hwn, a rhai o nodau eich amcanion eraill, mae'r adnoddau canlynol:

- Adnoddau Iechyd Cyhoeddus Cymru ar [waith teg](#).
- Adroddiad cryno ein swyddfa ar ['Sgiliau ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad ffyniannus, gwyrdd a chyfartal'](#).

[Crynodeb o weithgarwch rhwng BGC Castell-nedd Port Talbot \(CNPT\) a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol \(OFGC\) yn ystod y cyfnod ymgynghori 14 wythnos](#)

Isod mae cofnod o ohebiaeth yn ystod y cyfnod ymgynghori statudol:

Dyddiad	Gweithgaredd	Sylwadau
28 Gorffennaf 2022	E-bost oddi wrth CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu amcanion drafft ag OFGC a chyfnod cyngor statudol o 14 wythnos wedi'i sbarduno.
17 Awst 2022	Cyfarfod cyntaf rhwng OFGC a CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfarfod cyntaf cadarnhaol. Amserlenni y cytunwyd arnynt ar gyfer y cyfnod cynghori. Roedd y meysydd a drafodwyd yn cynnwys llywodraethu, fforwm economaidd lleol, dangos effaith a mesur cynnydd ac ymgysylltiad.

17 Awst 2022	E-bost oddi wrth OFGC i CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu papur CNC â CNPT ar y camau y gall y BGC eu cymryd i helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur.
27 Medi 2022	Ail gyfarfod rhwng OFGC a CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Diweddariad gan CNPT, gan gynnwys amserlenni allweddol ar gyfer gweithdai a chymeradwyo. • Roedd y meysydd a drafodwyd yn cynnwys argymhellion Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol, buddsoddiadau lleol, ymgysylltu, cerrig milltir cenedlaethol a dangosyddion.
27 Medi 2022	E-bost oddi wrth OFGC i CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu crynodeb o argymhellion Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol gyda Chastell-nedd Port Talbot.
18 Hydref 2022	Trydydd cyfarfod rhwng OFGC a CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Diweddariad gan CNPT ar ddigwyddiadau, gweithdai ac amserlenni sydd i ddod. Templed camau cynllun llesiant a rennir gan CNPT. • Trafod y pedwar amcan a themâu sy'n dod i'r amlwg, cynnwys a strwythur y cynllun drafft, llywodraethu ehangach yn y rhanbarth, cymeradwyo a chynnydd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus eraill. • Camau drafft CNPT heb eu rhannu eto gyda OFGC, a byddai terfyn amser cyfnod cyngor o 14 wythnos yn cael ei ymestyn i gynnwys.
15 Tachwedd 2022	E-bost oddi wrth CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu'r ddogfen 'Myfyrio ar Amcanion Llesiant BGC CNPT 2018-23'.
23 Tachwedd 2022	E-bost oddi wrth CNPT	<ul style="list-style-type: none"> • Cynllun llesiant drafft a rennir gan CNPT. • Cytunodd OFGC i ddarparu cyngor cyn cyfarfod y BGC ar 6 Rhagfyr 2022.
30 Tachwedd 2022	E-bost oddi wrth OFGC	<ul style="list-style-type: none"> • Cyngor OFGC ar gynllun drafft CNPT yn cael ei rannu.

Ymgynghoriad cyhoeddus ar gynllun llesiant drafft Bro Morgannwg

Cyngor Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

Annwyl BGC Castell-nedd Port Talbot a swyddogion sy'n eu cefnogi

Diolch i chi unwaith eto am gyfarfod â'n swyddfa yn ystod y cyfnod cynghori statudol er mwyn helpu i addysgu eich cynllun llesiant drafft. Fel y byddwch chi'n ymwybodol, rhannwyd ein cyngor ysgrifenedig â'r BGC ar 3 Tachwedd 2022.

Mae eich cynllun llesiant drafft bellach yn agored i ymgynghoriad cyhoeddus. Er mwyn cyflawni dyletswydd statudol Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol o ran cynghori BGC ynghylch sut y gallen nhw gymryd camau i gyflawni'u nodau drafft, mae'r llythyr cryno hwn yn cynrychioli ein hymateb i'ch ymgynghoriad cyhoeddus.

Ymgynghori ar eich cynllun llesiant drafft

Mae'r ymgynghoriad cyhoeddus sydd wrthi'n digwydd ar hyn o bryd yn gyfle i sefydliadau, rhwydweithiau a phreswylwyr rannu'u barn ar yr hyn y credant y gall y BGC ei wneud i wella llesiant yn eich ardal. Mae hefyd yn gyfle i'ch BGC i sicrhau ei fod yn gweithredu'r pum dull o weithio wrth ddatblygu'r cynllun. Er enghraifft, cynnwys pobl mewn modd ystyrlon a chydweithio gyda phartneriaid a sefydliadau allweddol, ynghyd â defnyddio ein cyngor ac adborth pobl eraill (o'r ymgynghoriad) i amlygu cyfleoedd ar gyfer atal, integreiddio ac atebion mwy hirdymor.

Hoffem eich annog i ystyried yr adborth a dderbyniwch yn drylwyr, a myfyrio ar sut y gall helpu i ddylanwadu ar y gweithredoedd y gallai'r BGC eu cymryd i yrru newid yn eich ardal.

Ein cyngor ar eich cynllun llesiant drafft

Mae strwythur y cynllun llesiant drafft yn glir a hawdd ei ddeall. Mae bellach yn cynnwys mwy o fanylder nag oedd yn y fersiwn y bu i ni roi cyngor arno ym mis Tachwedd 2022, gyda mwy o wybodaeth wedi'i ddarparu dan bob nod llesiant (yn enwedig o ran y camau a'r dulliau o weithio). yn ogystal â gwybodaeth gyd-destunol am bwrpas strategol y cynllun a chysylltiadau clir â'r asesiad llesiant, er enghraifft.

O fewn y manylder ychwanegol a gynhwysir yn y cynllun drafft, mae'n gysur gweld esiamplau ble cafodd ein cyngor ei ystyried a'i ymgorffori. Er enghraifft, bu i ni annog y BGC i ystyried y rhyng-gysylltiadau rhwng y blaenoriaethau sy'n dod i'r amlwg a'r cyfleoedd a amlygwyd er mwyn gwneud cysylltiadau rhwng eich nodau llesiant. O fewn y cynllun drafft diweddaraf, ceir cysylltiadau a dolennu bellach rhwng y nodau llesiant a'r camau.

Er enghraifft, mae cam un dan nod llesiant pedwar (economïau cylchynol a seiliol) yn cysylltu â nod llesiant tri (amgrychledd, diwylliant a threftadaeth lleol) ac mae'n nodi y bydd y BGC "yn sicrhau bod y gwaith hwn wedi'i gysylltu â'i gilydd". Yn yr un modd mae cam tri dan nod llesiant tri yn cydnabod y croesi drosodd sy'n digwydd â nod llesiant un (llesiant economaidd). Hoffem eich annog i barhau i archwilio'r rhyng-gysylltiadau hyn rhwng eich blaenoriaethau

Rydym ni hefyd yn croesawu'r wybodaeth a amlinellir yn y blychau testun pum dull o weithio dan bob nod llesiant. Er enghraifft bydd ymgysylltiad (ac arferion cyd-gynhyrchu) yn bwysig i bob un o'ch nodau llesiant, ac mae'n gadarnhaol gweld pwyntiau am "*ymrwymiad i gyd-gynhyrchu drwy weithio gyda phobl sy'n meddu ar brofiadau byw...*" ac ymrwymiad i "*alluogi ein plant a'n pobl ifanc i gael llais...*". Fel rydym ni wedi cyngori, bydd y graddau y gall eich BGC gyflawni'n llwyddiannus o ran y gweithredodd a gynhwysir yn ei gynllun llesiant yn dibynnu i raddau helaeth ar y graddau yr ydych chi'n gweithredu'r pum dull o weithio.

Gosod nodau a chamau llesiant

Er bod mwy o fanylder yn y fersiwn ddiweddaraf, gallwn weld nad oes newidiadau arwyddocaol i Er bod mwy o fanylder yn y fersiwn ddiweddaraf, gallwn weld nad oes newidiadau arwyddocaol i eiriad y nodau llesiant na'r camau, oni bai am y ddau gam cyntaf dan nod llesiant pedwar. Felly, hoffem eich annog i fyfyrto unwaith eto ar y cyngor a ddarparwyd gennym ar eich nodau a chamau llesiant (dyddiwyd 30 Tachwedd 2022) wrth i chi barhau i fireinio'r cynllun llesiant.

Yn ein cyngor blaenorol, fe dynnon ni sylw at y ffaith fod rhai o'r camau'n amwys fel yr oeddent ac nad oedd hi'n glir beth yn union y gallai'r BGC fod yn cynllunio i'w wneud na phwy y gallai weithio gyda nhw. Er ei bod hi'n gymorth gweld bod y fersiwn ddiweddaraf yn cynnwys llawer mwy o wybodaeth gyd-destunol ynddo, erys hyn yn wir am rai o'r nodau a'r camau.

Fel y mae ar hyn o bryd, nod llesiant tri yw'r mwyaf clir o ran amlinellu'r gweithredoedd y mae'r BGC yn bwriadu'u cymryd i helpu i yrru newid yn yr ardal. Yn erbyn pob un o'r pedwar prif gam, mae'n rhestru deunaw o bwyntiau bwled ble targedir gweithredu cydweithredol.

Tra bo'r camau dan nodau llesiant un, dau a phedwar yn canolbwyntio ar feysydd o bwys i'r BGC, mae'r wybodaeth ychwanegol a gynhwysir yn erbyn pob cam dan y tri nod hyn yn fwy cyd-destunol ei natur, ac nid yw wedi'i ddiffinio mor glir â'r trydydd nod llesiant o ran amlinellu'n union beth y gallai'r BGC ei wneud ar y cyd i helpu i gyflawni cynnydd.

Rydyn ni'n gwerthfawrogi y bydd y BGC yn parhau i weithio ar y manylion hyn, gan gynnwys ysgwyddo'r adborth a dderbyniwch drwy gyfrwng yr ymgynghoriad cyhoeddus, a nodwn y sylw yn y cynllun drafft sy'n dweud y "*darperir mwy o wybodaeth o ran ein hamserlenni ar gyfer y gwaith hwn a sut y byddwn ni'n mesur ein cynnydd yn y cynllun terfynol*".

Yn y cyfamser, hoffem nodi drachefn ein cyngor i'r BGC i sicrhau fod y camau a amlinellir yn y cynllun terfynol yn dangos manylion o ran sut y cyflawnir eich nodau a'u bod yn gyraeddadwy, amserol, mesuradwy, penodol, uchelgeisiol, synhwyrol (CAMPUS / SMART). Efallai yr hoffech ystyried hefyd a yw'r gweithredu arfaethedig a amlinellir yn erbyn pob un o'r camau yn y cynllun terfynol yn gyson o ran arddull a gosodiad ar draws pob un o'r pedwar nod llesiant.

Gwneud yn fawr o'r cyfraniad i nodau llesiant Cymru

Fel y cyngorwyd o'r blaen, dylai'r BGC ystyried sut mae'i nodau arfaethedig yn mynd i wneud yn fawr o'i gyfraniad i holl nodau lesiant Cymru. Er bod y drafft cynt yn cynnwys awgrymiadau o ran cyfraniad y BGC i'r nodau llesiant, nid yw'r cynllun presennol yn cynnwys unrhyw wybodaeth am hyn, gan olygu ei bod hi'n debygol y collir cyfleoedd.

Er enghraifft, nid yw'r iaith Gymraeg yn cael amlygrwydd arbennig o gryf yn y cynllun drafft, ond mae cyfleoedd i'w hybu drwy weithgareddau'r BGC fel gwaith ar sgiliau a phrentisiaethau, gweithgareddau diwylliannol, a chymalau o fewn i gytundebau caffael (er enghraifft).

Y camau nesaf

Er bod heriau sylweddol ar hyn o bryd, hoffem eich annog i fod yn eofn o ran y gweithredoedd rydych chi'n eu cynllunio i gymryd ar ran eich cymunedau dros y pum mlynedd nesaf. Byddwn ni'n parhau i weithio gyda'n partneriaid allweddol i ddarparu cefnogaeth barhaus i BGC a hoffem eich calonogi na fyddwn ni'n ceisio cosbi BGC am fentro a rhoi cynnig ar bethau sy'n ceisio gyrru newid.

Wrth i chi barhau i dderbyn adborth drwy gyfrwng yr ymgynghoriad cyhoeddus, a gweithio'n gydwethredol i roi ffurf ar eich cynllun terfynol, byddem ni'n falch o barhau i roi ein cyngor a'n cymorth i chi. Cysylltwch â Jenny McConnel (eich arweinydd rhanbarthol) a Christian Servini yn y lle cyntaf pe bai hyn o gymorth.

Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

15 Mawrth 2023

Adnoddau

Cynhwysir isod restr o'n hadnoddau y gallwch gyfeirio atynt. Rhennir y rhain er mwyn i'r BGC a'i grwpiau cyflenwi eu hystyried wrth i'ch gwaith ar themâu a phynciau penodol ddod i'w lle:

Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol	Crynodeb argymhellion	Rhannwyd â'r BGC eisoes, o gymorth wrth ddeall y math o weithredu y gall BGC ei wneud o ran pynciau a themâu.
	<u>Gosod amcanion llesiant da</u>	Pennod 4 o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol.
	<u>Fersiynau Byr</u>	Tynnwyd o Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol, mae'r fersiynau byr wedi'u teilwra i feysydd gwaith fel cynllunio, trafnidiaeth ac ati, gan gynnwys y syniadau a'r argymhellion mwyaf perthnasol.
Gweithredu	<u>Matrics Aeddfedrwydd Adolygiad Adran 20</u>	Offeryn defnyddiol sy'n manylu ar y camau y gall sefydliadau'u cymryd i wreiddio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ymhellach, a'n helpu ni i gyflawni nodau llesiant cenedlaethol Cymru.
	<u>Fframwaith Cenedlaethau'r Dyfodol ar gyfer Prosiectau</u>	Fframwaith ar gyfer sicrhau fod cyrff cyhoeddus (ac eraill) yn defnyddio'r Ddeddf fel fframwaith ar gyfer meddwl.
Hirdymor	<u>Pecyn Cymorth Tri Gorwel</u>	Canllaw hawdd ei ddefnyddio er mwyn helpu cyrff cyhoeddus i feddwl a chynllunio'n well ar gyfer yr hirdymor, drwy gynnal gweledigaeth glir ac ystyried tueddiadau'r dyfodol.

Costau byw	<u>Costau Byw: Nawr ac yn y Dyfodol</u>	Er nad yw rhai o'r penderfyniadau polisi hyn yn rhan o orchwyl y BGC, hoffem eich annog i ystyried beth sy'n bosib a grym y BGC i eiriol gerbron Llywodraeth Cymru (ac eraill) o ran newid polisi a fyddai o fudd i'ch cymunedau.
Caffael	<u>Caffael Ilesiant yng Nghymru</u>	Adolygiad i'r modd y mae'r Ddeddf yn addysgu caffael yng Nghymru, yn ogystal ag argymhellion ar gyfer cyrff cyhoeddus.
Newid hinsawdd ac anghydraddoldeb	<u>Anghydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol</u>	Ein hadroddiad gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n tynnu sylw at ddyfodol gwaith, newidiadau mewn demograffeg, a sut y gallai newid hinsawdd gynyddu'r anghydraddoldebau sy'n bodoli eisoes pe na ystyrid yr effeithiau ar grwpiau gwahanol mewn cymdeithas.
	<u>Anghydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol, Rhan Dau: Cymunedau a Newid Hinsawdd yng Nghymru'r Dyfodol</u>	Mae'n canolbwyntio ar ymwneud ac mae'n cynnwys adnoddau ar gyfer llunwyr polisi i weithredu technegau creadigol ar gyfer dyfodoli er mwyn cynnwys cymunedau mewn meddwl hirdymor.
Sgiliau	<u>Sgiliau drwy Argyfwng: Uwchsgilio ac (Ail)Hyfforddi ar gyfer Adferiad Gwyrdd yng Nghymru</u>	Dadansoddiad sy'n dangos y potensial a geir mewn buddsoddi mewn swyddi a sgiliau gwyrdd ar gyfer adferiad ffyniannus, gwyrdd a chyfartal.
Datgarboneiddio cartrefi	<u>Cartrefi addas ar gyfer y Dyfodol: Yr Her Ôl-osod</u>	Anelir at lywodraethau Cymru a'r DU, gan amcanu'r cyllid fyddai angen ei gael ar gyfer datgarboneiddio cartrefi yng Nghymru, amlygu'r bylchau mewn cyllid a'r dulliau o fynd i'r afael â nhw.
Arfer dda	<u>Astudiaethau achos</u>	Esiamplau da o'r modd y mae'r Ddeddf yn cael ei gweithredu ar lawr gwlad ledled Cymru.